

4. Hun voornaamste regimenten

4.1. 33ste Regiment Lichte-Infanterie

Minstens 2 Beringse lotelingen werden als dienstweigeraars door de Gendarmerie naar Walcheren, toen nog een eiland, gebracht en op 01-07-1813 ingeschreven in het 131ste Regiment Linie-Infanterie, een strafregiment dat daar zijn basis had: Jean Antoine THONES, stamnr. 13991, vermist, en Jean Nicolas VERMIERT, stamnr. 14494, ook vermist. Ze zijn enkele dagen nadien overgeplaatst naar het 33ste Regiment-Lichte infanterie²⁸, dat bijna uitsluitend Belgen, Friezen en Hollanders in zijn rangen had en dat zich te Hamburg bevond.

Na de Russische veldtocht van 1812 werd dit regiment opnieuw opgevuld. Het 1ste Bataljon bestond uit de overlevenden van Rusland, het 2de werd gevormd in Erfurt^{DE}, de andere in Hamburg. De stad had één van de machtigste forten aan de Elbe. Ze was in 1806 in Franse handen gevallen.

Kaart van Hamburg met de talrijke eilanden in de Elbe (1790)

Bronzen medaille uitgegeven ter gelegenheid van de bezetting van Hamburg door de Fransen in 1806 © <https://en.numista.com/>

²⁸ Niet te verwarren met het 33ste Regiment Linie-Infanterie. De regimenten lichte infanterie waren zelfstandige onderdelen van de *Grande Armée*, die voor of naast de linie regimenten opereerden. Een lichte infanterist ook jager genoemd moest zich snel kunnen verplaatsen, hij was geoefend om 85 stappen per minuut te maken. De jagers stonden op de gevaarlijkste posities, vooraan of op de flanken van linies, en meestal opgesteld in losse formaties. Hun uitrusting was daarom lichter dan van een gewone infanterist.

Na een korte bevrijding door oprukkende Russische troepen in maart 1813 werd Hamburg op 28 mei 1813 opnieuw bezet door het Franse XIII Korps van maarschalk Davout, die het bevel kreeg de stad koste wat kost te verdedigen. Als straf voor haar overgave aan de Russen moest de stad 48 miljoen *franc* betalen en werd het zilverdepot van de Hamburgse bank in beslag genomen.

Davout, bijgenaamd de 'IJzeren Maarschalk', werd aan het hoofd van de 32ste Militaire Divisie benoemd en met de hulp van het 1ste Korps van generaal Vandamme en Deense Strijdkrachten heroverde hij Hamburg op 31-05-1813. Lübeck werd op 02-06-1813 door de Denen heroverd. Na de veldslagen van Lützen & Bautzen was er op 07-06-1813 een wapenstilstand die toeliet om via Holland versterkingen aan te voeren.

Op 15-06-1813 schreef Napoleon aan Davout : *[Mon cousin²⁹, je vous ai fait connaître la nouvelle dislocation de votre corps en trois divisions. Je vous ai fait connaître mon intention que la 50e Division dite de Hambourg soit augmentée du 33e Léger ... Vous occuperez Hambourg avec la 50e Division, la 3e Division, la 3e bis et un corps Danois, ainsi que les postes les plus importants de la 32e Division ...]*. (Mijn neef, ik heb u op de hoogte gebracht van de nieuwe opdeling van uw korps in drie divisies. Ik heb u mijn intentie laten weten dat de 50ste Divisie, van Hamburg genoemd, verstrekt wordt met het 33ste Lichte U zal Hamburg bezetten met de 50ste Divisie, de 3de Divisie, de 3de bis en een korps Denen, evenals de belangrijkste posities van de 32ste Divisie ...).

Op 08-08-1813 vroeg de Keizer aan Davout : *[... 50e Division. Quelle sera la situation de cette division au 16 août ? Le 5e bataillon du 33e Léger sera-t-il arrivé ? Les conscrits réfractaires de Flessingue seront-ils arrivés ? Ceux de Wesel seront-ils arrivés ? Les 3èmes bataillons du 3e et du 105e, avec les conscrits réfractaires et les différents détachements de Strasbourg, y seront-ils arrivés ?]*. (... 50ste Divisie. Wat zal de situatie van deze divisie zijn op 16 augustus ? Zullen de dienstweigerende lotelingen van Vlissingen aangekomen zijn ? Zullen die van Wesel aangekomen zijn ? De 3de Bataljons van het 3de en van het 105de, met de dienstweigerende lotelingen en de diverse detachementen van Straatsburg, zullen die er zijn ?).

Op 11-08-1813 schreef Davout : *[... le 33e Léger a reçu les conscrits réfractaires du dépôt de Walcheren, tristes soldats qui désertent en route ...]*. (... het 33ste Lichte heeft de dienstweigerende lotelingen van de basis van Walcheren ontvangen, slechte soldaten die onderweg deserteren ...).

Na de hervatting van de vijandelijkheden op 12-08-1813 sloten de Oostenrijkers bij de Coalitietroepen aan. Er vonden in Duitsland nog tal van veldslagen plaats waarbij de Coalitie en de Fransen beurtelings wonnen en verloren, tot Napoleon de Volkerenslag bij Leipzig op 16 tot 19-10-1813 verloor en de Franse troepen zich op hun grenzen terugtrokken. Vanaf dan waren Hamburg en andere versterkte plaatsen in Duitsland op hun eigen verdediging aangewezen.

Louis Nicolas Davout, Duc de l'Empire, Maréchal de France (1770-1823)

²⁹ Davout was gehuwd met Amée Leclerc, de zuster van generaal Charles Leclerc, die met Pauline Bonaparte de zuster van Napoleon gehuwd was.

De daaropvolgende twaalf maanden onder Franse bezetting brachten nog meer leed met zich mee dan de voorgaande jaren. Davout liet een heel systeem van versterkingen rond Hamburg aanleggen, hierbij geholpen door de talrijke waterlopen rond de stad. Gebouwen, bomen, hekken en heggen voor de wallen werden verbrand, loopgraven verdiept en muren verhoogd. De belangrijkste kerken werden voor andere doeleinden gebruikt. Er werd zelfs een houten brug van 4,1 km over de Elbe gebouwd.

Ondanks de steeds afnemende mankracht, voedsel- en munitievoorraden maakten Davout's troepen geen aanstalten om de stad te verlaten.

Brug van Harburg naar Hamburg © <https://tabletopdeutschland.com/>

Napoleon beval hem in november om uit te breken, maar het was te laat voor de 42 000 mannen van het garnizoen. Op 1 december 1813 vrozen de moerassen en het kanaal van Stecknitz, waarachter de Fransen zich hadden teruggetrokken, dicht waardoor de natuurlijke verdediging wegviel. De Denen trokken naar het noorden om hun koninkrijk te verdedigen. Maarschalk Davout besliste om zich terug te trekken in de stad Hamburg en ging een langdurige bezetting volhouden, terwijl zijn troepen beetje bij beetje uitgedund werd door ziekte, en vooral begin 1814 door desertie, België & Holland waren immers al bevrijd. Ondanks de talrijke aanvallen op de stad tijdens de winter van 1813-1814 slaagden de Russen er niet in haar in te nemen.

Er waren maar liefst acht Militaire Hospitalen verspreid over de stad, waarin 8 000 patiënten ondergebracht konden worden :

- Nr. 1 in het *Waisenhaus* (weeshuis)
- Nr. 2 in het *Kornhaus* (graanhuis)
- Nr. 3 in het *Armenhaus* (armenhuis)
- Nr. 4 in de *Judenharmonie*
- Nr. 5 in het *Konzerthof*
- Nr. 6 in de *Zuchthaus* (gevangenis)
- Nr. 7 in de *Predigerhäusern* (predikantenhuizen)
- Nr. 8 aan de *Alten Wandrahm*.

De levensomstandigheden in dit soort hospitalen waren allesbehalve goed, maar zoals blijkt uit onderstaande berichten van plaatscommandant Lecouturier was er wel degelijk controle en werden er maatregelen genomen:

- *[Na het bezoek, dat gisteren plaatsvond in ziekenhuis nr. 3 is gebleken dat het brood, de wijn en het vlees van goede kwaliteit zijn. De netheid in de gangen is echter niet in orde en de zieken moeten dringend van ondergoed wisselen]. (17-12-1813)*

- *[In ziekenhuis nr. 4 wordt de dienst zeer slecht uitgevoerd. De hoofdreden waarom de hersteltijden langer worden, is het gebrek aan hygiëne. Er is een gebrek aan beddengoed. Talrijke patiënten zijn alleen bedekt met vodden besmet met ongedierte. Iedereen klaagt in het algemeen over de behandeling. De distributie van voedsel is wanordelijk, soep en medicijnen worden tegelijkertijd verdeeld en de ziekenhuisdirecteur verdient een zware straf]. (18 december 1813)*
- *[Ziekenhuis nr. 1, gehuisvest in het gebouw van de voormalige armenhuis, is nog niet goed georganiseerd. Er zijn bedden met te weinig stro [...], op soeppotten ontbreken er deksels, er een gebrek is aan beddengoed, ondergoed en verband, het vlees is van slechte kwaliteit]. (19 december 1813)*
- *[Een patiënt in ziekenhuis nr. 3 is uit het venster van kamer nr. 13 naar beneden gestort. De ongelukkige is teruggebracht, maar de dienstdoende gezondheidsofficier (chirurg) was niet op zijn post en was niet in staat om de nodige hulp te bieden, en zo is de patiënt vóór de aankomst van de officier gestorven. Deze laatste verdient een strenge straf]. (21 december 1813)*
- *[Nr. 3 - De zieken gaat het vanuit het oogpunt van reinheid zeer slecht. Er zijn er die hun hemd al een maand niet verschoond hebben. Er is ook een gebrek aan beddengoed, wat er voorhanden is is gedeeltelijk door ongedierte vervuild. Verwarmingsmateriaal ontbreekt en de zieken bevroren in hun bedden. De ziekteverplegers vervullen hun taak slecht, ze verwaarlozen de patiënten en die slagen er niet in om iets te verkrijgen. Zij klagen terecht en iedereen heeft gelijk om te klagen. Groenten en pauwenvlees ontbreken, brood en wijn zijn gewoonlijk van redelijk goede kwaliteit. Nr. 4 - Verwarming en beddengoed ontbreken, de porties eten zijn zeer karig en de patiënten worden verwaarloosd. Nr. 5 - Hetzelfde probleem van netheid als in de bovengenoemde etablissementen, het eten is niet van de beste kwaliteit. Het brood komt hier in te verse staat aan en de bouillon is ook erg middelmatig, de zalen zijn te groot en zijn drie dagen niet verwarmd. Nr. 6 - Dit ziekenhuis is over het algemeen schoner, hoewel het nog niet volledig is uitgerust. Er liggen nog steeds zieke mensen per twee in een bed en anderen slapen op slecht stro, zonder beddengoed]. (24 december 1813)*
- *[100 mannen van het 48ste Regiment zijn toegewezen aan de arbeidsdienst om hout te laden op de Grasbrook³⁰, die naar de ziekenhuizen moet worden gebracht]. (27 december 1813)*
- *[Nr. 3 - Er ontbreekt veel wasgoed. Sommige patiënten liggen daar zonder beddengoed. Nr. 4 - De patiënten hebben dezelfde klacht ingediend. Nr. 5 - Dit ziekenhuis draait elke dag beter. Nr. 6 - Sommige zieken zijn al maanden niet verlegd. In meerdere zalen zijn er geen kachels]. (29 december 1813)*
- *[Nr. 1 - In verschillende zalen ontbreken ondergoed en kachels. Nr. 4 - Hetzelfde wanbeheer, het gebrek aan gewassen beddengoed is ook hier vast te stellen. De zalen zijn lang niet voldoende verwarmd. Het eten is orde, behalve het brood omdat het niet vers is. Nr. 5 - Het aanbod is goed, maar er is een gebrek aan hout]. (30 december 1813)*

³⁰ Stadsdeel dat vandaag deel uit maakt van de haven.

Om de belegering van de stad te kunnen overleven, werd bevolen dat vanaf november 1813 elk huishouden voor 6 maanden voedsel moest hebben. De stad had echter al snel een tekort aan voorraden, nadat ze vanaf december belegerd was. Op kerstavond 1813 werden mannen, vrouwen en kinderen die niet in staat waren om de vereiste voorraden aan te leggen, eerst in kerken bijeengebracht en vervolgens, op kerst- en tweede kerstdag, uit de stad verbannen. Velen van hen stierven. Alleen al in Ottensen³¹ lag een massagraf voor 1 138 personen, die in het naburige Altona stierven nadat ze in de winter van 1813-1814 werden verbannen. Tot eind maart werden in totaal 30 000 mensen verbannen.

Gedenksteen uit 1815 te Ottensen voor 1 138 omgekomen Hamburgse inwoners, tekening door Siegfried Bendixen.

Zelfs na de eerste troonafstand van Napoleon op 11 april 1814 bleef de stad, omsingeld door de Russen, in Franse handen. Davout capituleerde uiteindelijk voor de Russische troepen onder leiding van generaal Bennigsen op 27 mei 1814, en gehoorzaamde orders van generaal Gérard, de opperbevelhebber van de nieuwe koning van Frankrijk, Lodewijk XVIII. Zo kon op 27, 29 en 31 mei 1814 een Frans contingent van 26 000 man in drie kolonnes de Elbe-oeveren verlaten en met hun wapens en buit, 100 stuks artillerie en 4 000 paarden richting Frankrijk marcheren. Ongeveer 5 000 zieken en gewonden kwamen na hun genezing later naar hun thuisland terug.

Davout was de enige napoleontische maarschalk die nooit in een veldslag verslagen werd. Hij werd later beschuldigd van wangedrag tegen de burgerbevolking en van het leegroven van de Bank van Hamburg maar is hier nooit voor veroordeeld. Hij overleed te Parijs op 1 juni 1823, 53 jaar oud, en werd begraven op het kerkhof *Père Lachaise* te Parijs.

³¹ Thans een wijk in Hamburg.

4.2. Lichte Cavalerie van Berg

Dit korps was onderdeel van de persoonlijke lijfwacht van de Groothertog van Berg³², Joachim Murat, die uit cavalerie-, artillerie- en infanterie-eenheden bestond en die op 21-05-1807 werd opgericht. Jean François GILLE(N)S, stamnr. 2238, maakte er vanaf 1809 deel van uit.

Joachim Murat

Hij was de zoon van een herbergier en werd *Maréchal de France* (1804), *Prince de l'Empire* (1805) en *Grand Duc de Berg* (1806) en van 15-07-1808 tot 03-05-1815 was hij koning van Napels. Hij was gehuwd met Caroline Bonaparte, de jongste zuster Napoleon.

Joachim Murat (1767-1815)

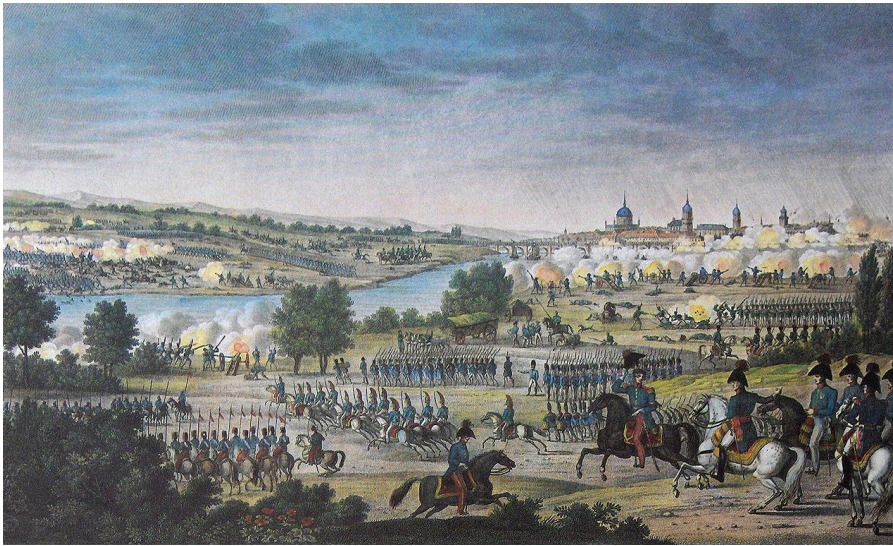
Zijn wapenschild

Na de slag van Waterloo vluchtte hij naar Corsica en werd bij een invasie poging van zijn oude koninkrijk Napels in Calabrië gevangen genomen. Hij werd ter dood veroordeeld en op 13-10-1815 gefusilleerd. Joachim Murat ligt begraven op het kerkhof *Père Lachaise* te Parijs.

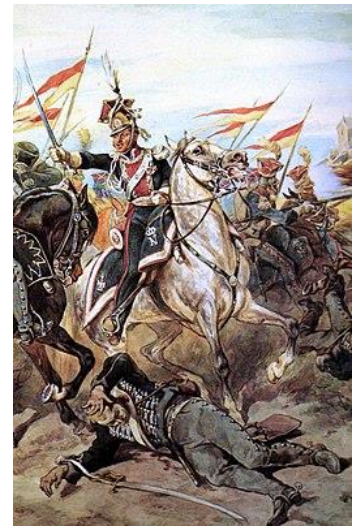
In 1808 werd het 1ste Eskadron geïntegreerd in de Keizerlijke Garde, die Napoleon, toen nog 1ste Consul, op 18-05-1804 had opgericht. Het werd naar Spanje gestuurd om Joseph Bonaparte te begeleiden bij zijn intocht in Madrid en het werd in 1808, 1809 en 1810 ingezet in de strijd tegen de guerrilla en in de veldtochten tegen de Britten. Het Regiment werd omgevormd tot Lansiers te paard en nam op 23-10-1812 deel aan de Cavallerieslag bij Villodrigo, tegen de Britse dragonders.

In maart 1812 werd een 2de Regiment Lansiers te Paard gevormd dat met het 1ste deelnam aan de veldtocht in Rusland. Beiden werden bijna volledig vernietigd in de Slag bij Borodino (Rusland) op 14-09-1812 en in de Slag aan de Berezina (Wit-Rusland) van 26 tot 29-11-1812. Tijdens de veldtocht van 1813 in Duitsland werden ze geïntegreerd in de 1ste Cavalerie Divisie van de Keizerlijke Garde. Ze namen deel aan de Slag bij Dresden op 26 tot 27-08-1813, de laatste grote overwinning van Napoleon in Duitsland, en op 16-09-1813 aan de Cavallerieslag te Peterswalde (thans Petrovice^{CZ}) met het verlies van 169 doden en gewonden en 110 krijgsgevangenen.

³² Het *Bergisches Land* (Bergse Land) is een regio in de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen, gelegen langs de rechter Rijnsoever op ca. 250 tot 500 meter hoogte. Het komt overeen met het gebied dat tot 1806 het Hertogdom Berg vormde.

Slag bij Dresden (26 tot 27-08-1813)

*Cavallerieslag te Peterswalde
(16-09-1813)*

Tenslotte tijdens de Volkerenslag bij Leipzig op 16 tot 19-10-1813 namen ze deel aan de grote cavalerie-aanval van Murat waarbij 60 ruiters sneuvelden.

Volkerenslag bij Leipzig op 16 tot 19-10-1813